

(Lưu ý: Những dòng chữ màu xanh là phần hướng dẫn, các em không ghi vào vở nhé)

Đại số 8

Tuần 5

CHỦ ĐỀ GIẢI BẤT PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT MỘT ẨN

(Thời gian: 20- 25/4/2020)

*** BẤT PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT MỘT ẨN:**

*** Kiến thức:**

-Định nghĩa: Bất phương trình dạng $ax + b < 0$ (hoặc $ax + b > 0$, $ax + b \leq 0$, $ax + b \geq 0$) trong đó a và b là hai số đã cho, $a \neq 0$, được gọi là bất phương trình bậc nhất một ẩn.

Ví dụ 1: $2x - 3 < 0$; $4x + 5 > 0$; $6x - 1 \geq 0$; $3x + 5 \leq 0$ là những bất phương trình bậc nhất một ẩn.

-Hai quy tắc biến đổi bất phương trình:

+ Quy tắc chuyển vế: Khi chuyển một hạng tử của bất phương trình từ vế này sang vế kia ta phải đổi dấu hạng tử đó.

Ví dụ 2: Giải bất phương trình $3x > 2x + 5$ và biểu diễn tập nghiệm trên trục số.

Giải

Ta có: $3x > 2x + 5$

$\Leftrightarrow 3x - 2x > 5$ (chuyển $2x$ qua vế trái và đổi dấu thành $-2x$)

$\Leftrightarrow x > 5$

Vậy tập nghiệm của bất phương trình là $\{ x / x > 5 \}$.

Biểu diễn tập nghiệm trên trục số :

0

5

+ Quy tắc nhân với một số :

Khi nhân hai vế của bất phương trình với cùng một số khác 0, ta phải :

-Giữ nguyên chiều bất phương trình nếu số đó dương.

- Đổi chiều bất phương trình nếu số đó âm.

Ví dụ 3: Giải bất phương trình : $0,5x < 4$

Giải

Ta có : $0,5x < 4$

$\Leftrightarrow 0,5x \cdot 2 < 4 \cdot 2$ (Nhân cả hai vế với 2)

$\Leftrightarrow x < 8$

Vậy tập nghiệm của bất phương trình là $\{ x / x < 8 \}$

Ví dụ 4 : Giải bất phương trình $\frac{-1}{4}x \leq 3$ và biểu diễn tập nghiệm trên trục số.

Giải

Ta có $\frac{-1}{4}x \leq 3$

$\Leftrightarrow \frac{-1}{4}x \cdot (-4) \geq 3 \cdot (-4)$ (Nhân hai vế với -4 và đổi chiều)

$\Leftrightarrow x \geq -12$

Vậy tập nghiệm của bất phương trình là $\{ x / x \geq -12 \}$

Biểu diễn tập nghiệm trên trục số:

Lưu ý: Khi biểu diễn tập nghiệm trên trục số nếu $x > a$ hoặc $x < a$ nghĩa là tập nghiệm đó không tính điểm a nên tại a ta biểu diễn dấu ngoặc tròn (hướng sang sang trái nếu $x < a$, hướng sang phải nếu $x > a$). Nếu $x \geq a$ hoặc $x \leq a$ nghĩa là tập nghiệm đó tính điểm a nên tại a ta biểu diễn dấu ngoặc vuông (hướng sang trái nếu $x \leq a$, hướng sang phải nếu $x \geq a$).

* **Chú ý:** Để cho gọn khi trình bày ta có thể:

- Không ghi câu giải thích;

- Khi có kết quả giả sử $x \geq -12$ thì xem như giải xong và viết đơn giản là: Nghiệm của bất phương trình là $x \geq -12$.

* **Giải bất phương trình dạng $ax + b < 0$; $ax + b > 0$; $ax + b \leq 0$; $ax + b \geq 0$:**

Phương pháp:

- Chuyển hạng tử là số sang về phải.

- Tìm x bằng cách nhân hoặc chia hai vế cho cùng một số (nếu là số dương thì giữ nguyên chiều, nếu là số âm thì đổi chiều của bất phương trình).

- Kết luận.

Ví dụ 5: Giải phương trình: $2x - 3 < 0$

Giải

Ta có: $2x - 3 < 0$

$$\Leftrightarrow 2x < 3$$

$$\Leftrightarrow x < \frac{3}{2}$$

Vậy nghiệm của bất phương trình là $x < \frac{3}{2}$

* **Giải bất phương trình đưa được về dạng $ax + b < 0$; $ax + b > 0$; $ax + b \leq 0$; $ax + b \geq 0$:**

Phương pháp:

- Thực hiện nhân đơn thức với đa thức , đa thức nhân với đa thức (nếu có).
- Chuyển các hạng tử chứa biến x sang một vế, các hạng tử là số sang vế còn lại.
- Thu gọn các đơn thức đồng dạng ở hai vế.
- Tìm x bằng cách nhân hoặc chia hai vế cho cùng một số (nếu là số dương thì giữ nguyên chiều, nếu là số âm thì đổi chiều của bất phương trình).
- Kết luận.

Ví dụ 6: Giải bất phương trình $3x + 5 > 5x - 7$ và biểu diễn tập nghiệm trên trục số.

Giải

Ta có: $3x + 5 > 5x - 7$

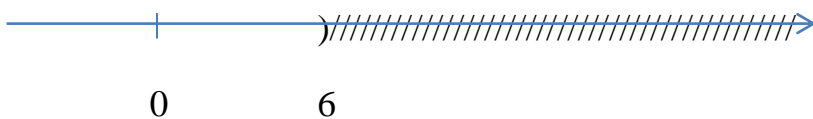
$$\Leftrightarrow 3x - 5x > -7 - 5$$

$$\Leftrightarrow -2x > -12$$

$$\Leftrightarrow x < 6 \text{ (chia hai vế cho } -2 \text{ nên đổi chiều)}$$

Vậy nghiệm của bất phương trình là $x < 6$.

Biểu diễn tập nghiệm trên trục số:

Ví dụ 7: Giải bất phương trình: $2x(6x-1) \geq (3x-2)(4x+3)$ và biểu diễn tập nghiệm trên trục số.

Giải

Ta có : $2x(6x-1) \geq (3x-2)(4x+3)$

$$\Leftrightarrow 12x^2 - 2x \geq 12x^2 + 9x - 8x - 6$$

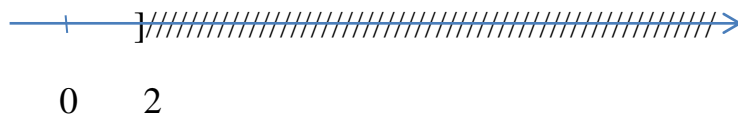
$$\Leftrightarrow -2x -9x + 8x \geq -6$$

$$\Leftrightarrow -3x \geq -6$$

$$\Leftrightarrow x \leq 2$$

Vậy nghiệm của bất phương trình là $x \leq 2$

Biểu diễn tập nghiệm trên trục số:

Bài tập tự luyện:

Bài 1 : Giải các bất phương trình sau và biểu diễn tập nghiệm trên trục số.

a) $4x - 6 > -2x + 18$

b) $5x - 7 \leq 2x + 14$

c) $2(x + 3) > x - 1$

d) $(x - 1)^2 \geq (x - 3)(x + 3)$

(Hướng dẫn : Về trái khai triển hằng đẳng thức $(x - 1)^2$, về phải thực hiện đa thức nhân đa thức)

*** PHƯƠNG TRÌNH CHỨA DẤU GIÁ TRỊ TUYỆT ĐỐI :**

***Kiến thức :**

- Giá trị tuyệt đối của số a, kí hiệu là $|a|$ được định nghĩa như sau:

$$|a| = a \text{ khi } a \geq 0$$

$$|a| = -a \text{ khi } a < 0$$

-Giải một số phương trình chứa dấu giá trị tuyệt đối:

Phương pháp:

Bước 1: Chia biểu thức trong dấu giá trị tuyệt đối ra làm 2 trường hợp “ ≥ 0 ” và “ < 0 ” sau đó giải tìm điều kiện của x.

Bước 2: Giải phương trình ở từng trường hợp , so với điều kiện để nhận hoặc loại nghiệm.

Bước 3: Kết luận.

Lưu ý: Trường hợp biểu thức trong dấu giá trị tuyệt đối nhỏ hơn 0 khi bỏ dấu giá trị tuyệt đối ta phải đổi dấu cả biểu thức đó.

Ví dụ 8: Giải phương trình: $|x - 3| = 9 - 2x$

Giải

Trường hợp 1 : $x - 3 \geq 0 \Leftrightarrow x \geq 3$

Ta có : $x - 3 = 9 - 2x$

$$\Leftrightarrow x + 2x = 9 + 3$$

$$\Leftrightarrow 3x = 12$$

$$\Leftrightarrow x = 4 \text{ (so với điều kiện nhận)}$$

Trường hợp 2: $x - 3 < 0 \Leftrightarrow x < 3$

Ta có: $3 - x = 9 - 2x$ (đổi $x - 3$ thành $3 - x$ vì $x - 3 < 0$)

$$\Leftrightarrow -x + 2x = 9 - 3$$

$$\Leftrightarrow x = 6 \text{ (so với điều kiện loại)}$$

Vậy tập nghiệm của phương trình đã cho là $S = \{ 4 \}$

Bài tập tự luyện:

Bài 2: Giải các phương trình sau:

a) $|x + 2| = 3x - 6$

b) $|x - 3| + x - 5 = x - 2$

(Hướng dẫn: Chuyển $x - 5$ sang vế phải thành $-x + 5$ rồi thu gọn vế phải).

